

29 באוקטובר 2023

הערות מכון ברנדייס לתזכיר חוק הגנת הצרכן (חרבות ברזל – הוראת שעה), התשפ"ד-2023

ד"ר עידו באום*

מכון לואיס ברנדייס לחברה לכלכלה ולדמוקרטיה במכללה למינהל (להלן – "מכון ברנדייס") מתכבד להגיש בזאת הערות לתזכיר חוק הגנת הצרכן (חרבות ברזל – הוראת שעה), התשפ"ד-2023 (להלן – "תזכיר החוק").

על מכון ברנדייס: המכון הוקם מתוך ראיית הצורך לקדם בישראל מחקר עצמאי ובלתי תלוי באיכות גבוהה וברמה בינלאומית. מכון ברנדייס עוסק במחקר תיאורטי ויישומי בתחומי החברה, המשפט, הכלכלה, המימון, הרגולציה, התקשורת והמדעים המדויקים. כל זאת, מתוך מטרה להניח תשתית מחקרית לקידומה של חברה דמוקרטית, מריטוקרטית והוגנת, משק המבוסס על שוק חופשי ותחרותי, שוויון וצמצום פערים חברתיים, צמיחה בת-קיימא, תקשורת עצמאית, חדשנות ורגולציה פיננסית מיטבית.

בשל קוצר הזמן שניתן להגשת הערות הציבור, ההערות הבאות מתמקדות בסוגיות המרכזיות המחייבות לטעמנו התייחסות בתזכיר החוק המוצע, ואינן ממצות את הדיון בסוגיה במלואה.

הקדמה

1. ככלל, אנו סבורים כי התזכיר במתכונת בו הוא מנוסח כיום מעלה ארבעה קשיים מרכזיים:
 - 1.1 **האכסניה להוראת השעה**: לעמדתנו ההוראות המוצעות בתזכיר החוק ראוי שיבואו במסגרת חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח 1988 (להלן – "חוק התחרות") או בחוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, תשנ"ו-1996 (להלן – "חוק הפיקוח על המחירים") וזאת בשינויים המחויבים. בכל מקרה, לשיטתנו החוק צריך להחיל מסלול אכיפה אזרחי ומסלול אכיפה עונשי. עוד אנו סבורים כי חוק הגנת הצרכן לא מספק כלים רלוונטיים לצורך בחינת השפעה בלתי הוגנת של העלאת מחירים, ובפרט יש חשש כי רשות הגנת הצרכן נעדרת את המומחיות הרלוונטית. מוצע להגדיר גורם מקצועי רלבנטי שיהיה אמון על יישום הוראותיו של תזכיר החוק, זאת לצד מנגנון אכיפה אזרחי.
 - 1.2 **ביאור מונחים עמומים וקביעת מבחנים והגדרות קונקרטיות ליישום הוראות החוק**: עיון בתזכיר החוק מעלה, כי מונחים מהותיים העומדים בליבת התזכיר נעדרים מבחנים משפטיים והגדרות

* ד"ר עידו באום הוא ראש מכון לואיס ברנדייס לחברה לכלכלה ולדמוקרטיה במכללה למינהל וחבר סגל ומרצה בכיר בפקולטה למשפטים ע"ש חיים שטריקס, המכללה למינהל. ליצירת קשר: ido.baum@brandeis.org.il

קונקרטיות הנחוצים לצורך יישום הוראות התזכיר ולצורך יצירת וודאות. כך למשל, תזכיר החוק מבקש למנוע העלאת מחירים בתקופה של מצב חירום במדינה "במחיר העולה באופן משמעותי וחריג על המחיר הממוצע של המוצר או השירות כאמור". התזכיר סותם ואינו מפרש, מי הגורם המקצועי שיקבע מהי העלאה משמעותית וחריגה, ולא כולל כללי אצבע, מבחנים או חזקות משפטיות בדבר מהי העלאה "משמעותית וחריגה" במחיר. אנו סבורים כי יש לקבוע רף מסוים (למשל מעל 10% מהמחיר הממוצע בשלושת החודשים הקודמים) שמעליו העלאת מחיר תיחשב "העלאה במחיר כהשפעה בלתי הוגנת" (ראו לעניין זה את גילוי דעת 1/14 של הממונה על התחרות – ראו להלן). כמו כן, בהתייחס לסעיף הסייגים 1.1(ד)2 – אין להסתפק בכך שהעוסק יוכיח כי העלאת המחיר "נובעת מהתייקרות העלויות בהן הוא נדרש לשאת כדי לספק את המוצר או השירות". מוצע לקבוע, כי העוסק יידרש להוכיח מתאם (קורלציה) בין "התייקרות העלויות" ובין העלאת המחיר לצרכן. בהקשר זה, מוצע להוסיף בתזכיר החוק מנגנון שיחייב את העוסק בדיווח על רווחיות ומחירים לפי המנגנון הקבוע בפרק ז' לחוק הפיקוח על המחירים.

1.3. **הרחבת תחולת תזכיר החוק על שירותים ומוצרים נוספים**: תזכיר החוק מתייחס לשירותים לפי תוספת השנייה לחוק הגנת הצרכן, וכן "לשירות חיוני" אחר. לעמדתנו, פוטנציאל הפגיעה ברווחת הצרכנים כתוצאה מניצול לרעה של מצב החירום, לא מתמצה בשירותים האמורים. לפיכך, אין הצדקה להגביל את תחולת הוראות תזכיר החוק לשירותים האמורים בלבד, ויש להרחיב את תחולתן כך שיחולו על כלל השירותים והמוצרים במשק.

1.4. **קביעת הוראות תזכיר החוק כהסדר קבוע ולא כהוראת שעה**: תזכיר החוק מנוסח כהוראת שעה לתקופה של עד תום חודשיים מיום תחילת החוק וכל עוד ההכרזה על מצב חירום בעורף לפי חוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951 (להלן – חוק ההתגוננות האזרחית) עומדת בתוקפה. לעמדתנו, ראוי כי תזכיר החוק ינוסח כהסדר קבע, שיחול בכל עת שבה מוכרז מצב חירום בעורף לפי חוק ההתגוננות האזרחית. כך למשל, במצבים מלחמתיים נוספים, רעידות אדמה, אסונות טבע, התפרצות של מגיפה וכו'.

2. לצד האמור אנו סבורים כי יש חשיבות רבה בעיגון הסדר למניעת ניצול לרעה של מצבי חירום במדינה בדרך של העלאת מחירים חריגה המובילה להשפעה בלתי הוגנת מצד ספקים של מוצרים ושירותים. הצורך בהסדר המתמודד עם העלאות מחירים משמעותיות, חריגות ואף קיצוניות (Gouging) תוך ניצול מצבי חירום אינו מקבל מענה בחוקים הקיימים בתחום הגנת הצרכן או בחוקי פיקוח על מחירים. נציין כי הסדר כזה היה קיים בחוק מיוחד עם קום המדינה, וכלל אף טריבונל מיוחד לאכיפת החוק, אך הסדר זה בוטל בשנות השבעים, מבלי שנחקק מנגנון חלופי שיתמודד עם הפקעות מחירים במקרי חירום או במקרי אסון.¹

3. נדגיש, כי לא ניתן להתגבר על הכשלים שעיימם מבקש תזכיר חוק זה להתמודד בדרך של פיקוח על מחירים. תזכיר החוק המוצע מיועד להסדיר מראש את התמריצים כדי להרתיע מפני העלאת מחירים בעלת השפעה בלתי הוגנת בהתקיים מצב חירום.²

¹ פקודת מניעת הפקעת שערים וספסרות (שיפוט), תש"ח-1948. פורסמה בתסופת א', עיתון רשמי מס' 14 מיום ו' באב תש"ח – 11 באוגוסט 1948.

² בישראל התרחשו תופעות של העלאת מחירים חריגה בנסיבות של מצבי חירום. דוגמה לכך זוהתה למשל לאחר פרוץ מגיפת הקורונה ביחס לאמצעים למניעת הידבקות בנגיף כגון מסיכות פנים, אשר בתקופות מסוימות חלה חובה על פי דין לעטות אותן. על הקושי להתמודד עם תופעה זו בדרך של פרסום צו פיקוח על מחירים ראו: אורי אהרונסון, עידו באום ודלית גפני, תקנות הקורונה ושלטון החוק: הצעה לחנינת גל ראשון, **משפט וממשל** כד (פברואר 2022) 121. זמין בקישור: Aronson, Ori and Baum, Ido and Gafni,

4. להלן נציג בהרחבה את השינויים שאנו מציעים בתזכיר החוק.

הסדר קבוע ולא הוראת שעה – חשיבות והצדקות

5. יש חשיבות לקביעת הסדר מסוג המוצע בתזכיר החוק באופן קבוע, ולא כהוראת שעה.
6. התופעות של הפקעת מחירי מוצרים ושירותים אינן ייחודיות לארוע מלחמת "חרבות ברזל". תזכיר החוק עצמו מתייחס לקיומם של חוקים דומים במדינות רבות בעולם. לפיכך אנו סבורים כי על ההסדר המוצע בתזכיר החוק לשמש בסיס להסדר קבוע ולא להוראת שעה. לטעמנו, נדרש הסדר קבוע וממצה שיעגן מנגנוני הגנה צרכניים במצבים של חשש לניצול לרעה עקב אירועים חריגים במשק (להלן - "אירועי חירום").
7. אף אם בשגרה מתקיים שוק תחרותי יעיל (ועל אחת כמה וכמה כאשר זה לא המצב) הרי שבאירועי חירום לא מתקיימים עוד התנאים ההכרחיים לקיומו של שיווי משקל יעיל: אין באפשרותו של צרכן לאסוף מידע כנדרש, להשוות מחירים, לרכוש מוצר או שירות מעסק אחר במחיר נמוך יותר, לנהל משא ומתן אפקטיבי עם המוכר, לבחור מוצר חלופי זול יותר וכדומה. בכל מקרה, אף אם מתקיימים תנאים המאפשרים שוק תחרותי ויעיל, קיים חשש כי צרכנים לא יפעלו בהתאם לציפיות אלה עקב הנחיות (נכונות או שגויות) של הרשויות, או עקב תבהלה (פאניקה) על רקע חשש לחיי אדם או לרכוש, המאפיינת אירועי חירום.
8. לנוכח האמור, קיים חשש גדול במיוחד כי עוסקים ינצלו מצב זה כדי לדרוש או לגבות מחיר מוצר או שירות מונופוליסטי (אף במצב של שוק שקיימים בו מתחרים) או, במקרה הגרוע, מחיר מופקע העולה כדי עושק.
9. להסדר למניעת הפקעת מחירים יש חשיבות מיוחדת מטעמי שוויון. הפקעת מחירים במצב חירום משמעה כי רק ציבור שידו משגת יוכל לרכוש את המוצרים והשירותים החיוניים או לחילופין כי רכישת המוצרים והשירותים במחיר מופקע תטיל נטל כבד, גרסיבי, על יחדיים ומשפחות בעלי הכנסות נמוכות.
10. מוצע אפוא כי תזכיר החוק יחול בכל עת שקיימת הכרזה על אירוע חירום הנגזר מהסמכויות השונות להכרזה על מצב חירום (הן הסמכויות המצויות בידי שר הבטחון והן הסמכות המצויה, למשל, בידי השר לבטחון לאומי בהתאם לפקודת המשטרה).
11. בנוסף, מוצע לאפשר את תחולת תזכיר החוק בכל מצב העולה כדי אירוע חירום כגון: רעידת אדמה, שיטפון, שריפה, התפרעות, סערה, בצורת, מחלה של צמחים או בעלי חיים, התפרצות מחלה או מגיפה, אסון טבע, מלחמה, מבצע צבאי או הפרעה לשלום הציבור או לסדר ציבורי.
12. מוצע לקבוע בתזכיר החוק כי שר הכלכלה יהיה מוסמך להכריז על התקיימותו של "אירוע חירום" לצורך תחולת החוק המוצע, בהתקיים אחד מהאירועים המנויים לעיל, או בכל מקום שבו שר הכלכלה, בהתייעצות עם המפקח על המחירים, יסבור כי יש הצדקה להכרזה כזו.

Dalit, COVID-19 Regulations and the Rule of Law: a Proposal for First-Wave Clemency (April 28, 2021). וממשל כד <https://ssrn.com/abstract=3835803>, Available at SSRN: (2021).

13. אנו סבורים כי מן הראוי לקבוע כי להכרזה על אירוע חירום יהיה תוקף מיידי, כך שהתזכיר יוחל לתקופה של חודש ממועד ההכרזה; שר הכלכלה יהיה רשאי להאריך את ההכרזה על אירוע חירום לתקופות נוספות בהתאם לתנאי אירוע החירום.
14. לטעמנו, חשוב לציין כי ההכרזה על אירוע חירום נועדה להקים חזקה הניתנת לסתירה בדבר היתכנות התקיימותם של תנאים המעלים חשש להעלאת מחירים העולה כדי השפעה בלתי הוגנת. אין בכך כדי למנוע מצרכן לטעון, בהליך אחר, כי התקיימו נסיבות של אירוע חירום אף בהיעדר הכרזה על אירוע חירום; במצב כזה יידרש הצרכן להוכיח כי תחולת סעדי החוק מוצדקת בנסיבות העניין, אף בהיעדר הכרזה פורמלית על אירוע חירום.

המוצרים והשירותים שעליהם יחול החוק

15. כאמור לעיל, תזכיר החוק מתייחס לשירותים לפי תוספת השנייה לחוק הגנת הצרכן, וכן "לשירות חיוני" אחר. לעמדתנו, פוטנציאל הפגיעה ברווחת הצרכנים כתוצאה מניצול לרעה של אירוע החירום, לא מתמצה בשירותים האמורים.
16. אנו סבורים כי אין די בתחולת האיסור רק על שורה ספציפית של מוצרים ושירותים המנויים בתוספת לחוק הגנת הצרכן. קיים קושי רב לצפות מראש מה תהיה השפעתו של אירוע חירום על הביקוש וההיצע של מוצרים ושירותים והפיכתם לחיוניים.
17. כך למשל, בתקופת מלחמת המפרץ הראשונה נוצר ביקוש חריג לסלילי דבק לאיטום ("מאסקינג טייפ"); בתקופת מגיפת הקורונה נוצר ביקוש חריג למסיכות פנים וחומרי חיטוי; בחודש האחרון נוצר ביקוש חריג לבקבוקי מים מינרליים בעקבות המלצת פיקוד העורף לשמור במרחבים מוגנים כמות מים המספיקה לשלושה ימים לכל אדם. אנו סבורים כי ראוי להדגיש את התחולה הכללית האמורה בדברי ההסבר.
18. כמו כן, בנוסח סעיף 3(ב)(11) בתזכיר החוק המוצע יש להוסיף את המילה "או שירות" כך:
"11(א) הציג או גבה מחיר לצורך התקשרות עם הצרכן בעסקה לרכישת שירות המנוי בתוספת השנייה, או שירות חיוני אחר או בעסקה לרכישת מוצר או שירות, במחיר העולה באופן משמעותי וחריג על המחיר הממוצע של המוצר או השירות כאמור, בשלושת החודשים הקודמים ליום הכרזת מצב החירום, כפי שהוצע למכירה אצל אותו העוסק ואם הוצע למכירה לתקופה קצרה יותר – ביחס לאותה תקופה; לעניין סעיף זה - שירות חיוני אחר - שירות שנעשה בו שימוש כדי לשמור על שיגרת החיים, הבריאות הביטחון או הנוחות של הצרכן או נכסיו".

ביאור מונחים מהותיים בתזכיר החוק

19. כאמור לעיל, מונחים מהותיים העומדים בליבת התזכיר נעדרים מבחנים משפטיים והגדרות קונקרטיות הנחוצים לצורך יישום הוראות התזכיר ולצורך יצירת וודאות. כך למשל, תזכיר החוק אינו מפרש ולא כולל כללי אצבע, מבחנים או חזקות משפטיות בדבר מהי העלאה "משמעותית וחריגה" במחיר – סוגיה המצויה בליבת הוראותיו של תזכיר החוק. המנגנון הנזכר בתזכיר החוק לזיהוי העלאת המחיר שהיא משמעותית וחריגה מבוסס בעיקרו על המחיר הממוצע של אותו עוסק בשלושת החודשים שקדמו להעלאת המחיר, או על המחיר הממוצע בקרב עוסקים דומים (במקרה

שאותו עוסק לא עסק במכירת מוצר או שירות זה עד למועד בו החל לספקו במחיר שנטען כי הוא מופקע). בהקשר זה יש לקבוע מנגנון שבאמצעותו ניתן יהיה לאסוף מידע מעוסקים בדבר נתוני מכירותיהם על מנת שניתן יהיה ליישם את הוראות התזכיר.

20. כאמור, לעמדתנו נדרש להגדיר חזקה לגבי המונח העלאת מחיר "משמעותית או חריגה". לשם כך נדרש להסמיך גם את השר הממונה לקבוע "יום קובע" שהוא יום קרות אירוע החירום, אשר ממנו ואילך מתקיים חשש לכשל שוק שיוביל להפקעת מחירים ולניצול לרעה של צרכנים (להלן – היום הקובע). אנו מציעים כי השר יהיה מוסמך לקבוע במידת הצורך כי היום הקובע יחול באזור גיאוגרפי מסוים ולא בכל הארץ, או שהיום הקובע יהיה שונה בכל אזור, בהתאם לנסיבות.

21. כך למשל, ניתן לקבוע חזקה כי העלאה של 10% ויותר ממחיר של מוצר או שירות בהשוואה למחיר שנגבה בגין אותו מוצר או שירות ביום הקודם ליום העסקה, או ביום הקודם ליום הקובע מהווה השפעה בלתי הוגנת.

22. תזכיר החוק אינו דן במצבים בהם מוצע למכירה מוצר או שירות חדש לחלוטין, במחיר מופקע. כך למשל, לעתים, בעקבות אירועים מסוימים יפותח מוצר שלא היה קיים בעבר. במקרה כזה מתעורר מצד אחד הקושי לקבוע מהו מחיר מופקע, בהיעדר אפשרות לייחס את המחיר למחיר שוק קודם (בנצ'מרק). מנגד, אף באירועי חירום (ולעתים במיוחד באירועי חירום) יש מקום לעודד פיתוח של מוצרים חדשים ושירותים חדשים שיש בהם כדי לפתור או להקל על קשיים המתעוררים באירוע החירום, ולכן יש מקום לעודד השקעות שיכולות להניב חידושים כאלה.

23. לכן, מוצע כי במקרה של מוצר או שירות חדשים לחלוטין, תהיה חזקה ניתנת לסתירה ולפיה מחיר העולה ביותר מ-20% על סך כל עלויות הייצור והפיתוח ייחשב למחיר מופקע, בהתבסס על רוחו של גילוי דעת 1/14 של רשות התחרות.³

24. לדעתנו, יש להבהיר כי האיסור יחול, בהתאמות המתחייבות, גם במקרה של שינויים לא משמעותיים במוצר או בשירות שאינם משנים את אופיים. זאת, כדי למנוע מצב בו הפקעת המחיר תיעשה אגב שינויים מזעריים במוצר והצגתו לכאורה כמוצר שונה מזה שנמכר עד לאותו מועד. למשל, הפקעת מחיר של בקבוקי מים מינרליים אגב שינוי האריזה מבקבוקים של 1.5 ליטר לבקבוקים של 1 ליטר או הפקעת מחיר אגב שינוי מזערי של ריכוז החומר הפעיל בנוזל חיטוי והצגתו בנוזל חיטוי שונה וחזק יותר.

25. לעתים, הפקעת המחיר מתרחשת בשלב מוקדם של שרשרת הייצור או האספקה של המוצר או השירות ולא בשלב המכירה לצרכן הסופי. יובהר אפוא כי תזכיר החוק יחול גם על יצרן, יבואן או גורם אחר בשרשרת הייצור, האספקה או השיווק של המוצר או השירות.

26. נראה כי יישום החוק מחייב הרחבה מסוימת של סמכויות איסוף המידע שיש לממונה בהתקיים אירוע חירום. לדעתנו, כדאי לקבוע כי לצורך איסוף מידע ונתונים על המחיר שדרש או גבה עוסק כלשהו עבור מוצר או שירות, ועל המחיר שנגבה או נדרש בעבר, וכן על עלויות ייצור ופיתוח, נכון יהיה לקבוע כי לצורך יישומו של חוק זה בלבד תהיה לממונה הסמכות לדרוש מידע מעסקים במנגנון שיהיה דומה בעיקרו לסמכות המעוגנת לסעיף 46 לחוק התחרות הכלכלית תשמ"ח-1988.

³ ראו לעניין זה את גילוי דעת רשות התחרות (בשמה אז, רשות ההגבלים העסקיים) "גילוי דעת 1/14: האיסור עלגביית מחיר מופרז על ידי בעל מונופולין". זמין בקישור: <https://www.gov.il/he/departments/legalInfo/opinion114>. לא נעלם מעינינו כי גילוי דעת זה היה שנוי בחלוקת ולימים הוחלף על ידי "גילוי דעת 1/17: שיקולי הממונה על הגבלים עסקיים באכיפת האיסור על גביית מחיר בלתי הוגן גבוה". עם זאת, בהינתן מצב חירום בו קיימת הצדקה לקבל הכרעות באופן מהיר ועל בסיס חזקות הניתנות לסתירה ולנוכח הצורך להגן על צרכנים בנסיבות אלה נדמה כי יש מקום להעדיף את השיטה המוצעת בגילוי הדעת 1/14.

לא די באכיפה מנהלית. נדרשת גם אכיפה פלילית ואזרחית

27. ההסדר המוצע בתזכיר החוק מתמקד בהענקת כלים מתחום האכיפה המנהלית לצורך הפסקה של הפקעת מחירים והרתעה מפני פעולות של הפקעת מחירים באירועי חירום. תזכיר החוק נמנע מהחלת איסור פלילי בנסיבות אלה.
28. לטעמנו אין די בכך. בחוקים דומים ברחבי העולם מקובלת הטלת אחריות פלילית על הפקעת מחירים במצבי חירום.⁴
29. לא ברור מדוע שלא להחיל אחריות פלילית בגין גביית מחיר מופרז בנסיבות המתוארות בתזכיר החוק.
30. לטעמנו, בנסיבות המתאימות בהתאם לשיקול דעתו של הממונה יש הצדקה לשימוש גם בכלי האכיפה הפלילי. יתר על כן, נכון יהיה להטיל במקרה של תאגיד גם אחריות פלילית קפידה על מנהל התאגיד, וזאת כדי לתמרץ מנהל תאגיד לוודא כי התאגיד לא יגבה מחיר מופקע.

תביעות אזרחיות – מנגנון התדיינות מהיר ויעיל

31. לדעתנו, ראוי להסדיר מנגנון להגשת תובענה אזרחית מהירה שתאפשר לניזוקים מהפקעת מחירים להביא לתיקון המצב, וכן להרתעה בדרך של אכיפה אזרחית.
32. אנו סבורים כי הטריבוטל המתאים לכך הוא בית המשפט לתביעות קטנות וכי המודל המתאים לכך הוא בית משפט מקוון שיאפשר לבעלי דין יחידים להגיש תביעות להשבת ההפרש בין מחיר מופקע שנגבה לבין המחיר ההוגן.
33. אנו מציעים לקבוע כי בית משפט שלום בשבתו כבית משפט לתביעות קטנות יהיה מוסמך לדון בתביעה שתוגש בגין גביית מחיר תוך ניצול מצב של השפעה לא הוגנת כמשמעו בתזכיר חוק זה. לטעמנו יהיה ראוי להקים מנגנון מקוון לניהול תובענות אלה ללא צורך בנוכחות פיזית של בעלי הדין. ככלל ניתן לדון בתביעות מסוג זה על סמך מסמכים בכתב וללא נוכחות הצדדים, אך בנסיבות המתאימות ניתן לשמוע ראיות בעל פה באמצעים מקוונים. טריבוטל זה מתאים במיוחד גם נוכח התחולה המוגבלת של דיני הראיות בהליכים התנהלים במסגרתו.
34. בנוסף מוצע לקבוע כי החזקות המוצעות בדבר מחיר גבוה באופן משמעותי ממחיר השוק תחולנה בתביעה כאמור.
35. לטעמנו יהיה נכון לקבוע בתזכיר החוק חזקה לצורך תביעות אזרחיות אינדיבידואליות או ייצוגיות ולפיה גביית מחיר משמעותי או חריג בהתאם לתנאים שייקבעו בתזכיר חוק זה דינה כדין מצב בו יחיד התקשר בחוזה במצב של מצוקה בתנאים "גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל" כמשמעו של ביטוי זה בסעיף 18 לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג-1973. עם זאת, בנסיבות אלה יעמוד לתובע סעד ספציפי של פיצויים בגובה ההפרש בין המחיר הראוי כפי שיקבע בית המשפט לבין המחיר שנגבה כפי שיוכח בבית המשפט או פיצויים לדוגמה בהתאם לסעיף 31א לחוק הגנת הצרכן ולא סעד של ביטול החוזה הקיים בסעיף 18 לחוק החוזים.

⁴ להרחבה ראו: Geoffrey C. Rapp, Gouging: Terrorist Attacks, Hurricanes, and the Legal and Economic Aspects of Post-Disaster Price Regulation, 94 KY. L. J. 535 (2005).

אנו עומדים לרשותכם לכל שאלה. ניתן לפנות במייל: office@brandeis.org.il.
